

Aold Hokseberge

Uitgave van de Historische Kring Haaksbergen

46e jaargang nr. 2, mei 2013. Verschijnt 5x per jaar.

Colofon Aold Hokseberge

- Uitgave:** Historische Kring Haaksbergen
Verschijnt 5 x per jaar en wordt toegezonden aan de leden.
- Adres:** Historisch Centrum Haaksbergen
Souterrain gemeentehuis
Markt 3
7481 HS Haaksbergen
tel. 053-574 2374
- E-mail:** hist.centrum.hbg@hetnet.nl
- Openingstijden:** maandag 19-22 uur; dinsdag 13.30-17 uur;
donderdag 19-22 uur; vrijdag 13.30-17 uren op afspraak
- Website:** www.historischekringhaaksbergen.nl
- Ledenadministratie:** Klaas Faber, Karel Doormanstraat 17, 7482 B J Haaksbergen
- Organisatie verspreiding
Aold Hokseberge:** Harry Winkelman tel. 053-572.1401
- Contributie:** voor lidmaatschap en abonnement Aold Hokseberge € 18,
per jaar, te voldoen op Postbankrekening 2547699 t.n.v.
Penningmeester Historische Kring Haaksbergen.
- Bestuur:**
Wim Oltwater	voorzitter	tel. 053-478.6530
Jan van der Zanden	secretaris	tel. 053-572.2300
Gerard Hofste op Bruinink	vice-voorzitter,
voorzitter w.g. historisch onderzoek	tel. 053-572.3553
Jan Slotman	penningmeester	tel. 053-572.4083
Caecil Waijerdink-Mentink		tel. 053-572.4134
Henny Slotman	hoofd interne zaken	tel. 053-572.1999
Henk Menkehorst	w.g. monumenten en archeologie	tel. 053-572.4413
Carla van der Pol		tel. 053-572.5050
- Redactie:** Han ten Berge, Frans de Lugt, Hendrik Scholten en
Caecil Waijerdink-Mentink.
- Medewerkers:** Henk Menkehorst (werkgroep monumenten en archeologie),
Kees Muller (website) en Jan van der Zanden (bestuurszaken
en verenigingsnieuws). Historische adviseurs: Fons Leferink,
Jan Leppink en Eric Ooink.
- Tekstcorrector:** Bram van Leeuwen
- Redactieadres:** Aold Hokseberge, Historische Kring, Markt 3
7481 HS Haaksbergen
- E-mail redactie:** aoldhokseberge@ziggo.nl
- Druk:** Hassink Drukkers Haaksbergen
ISSN: 1384-76. Oplage 1050 exemplaren
- Overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen
toegestaan met toestemming van de auteur(s) en
bronvermelding 'Aold Hokseberge, Historische Kring Haaksbergen'

3614 Van het bestuur Wim Oltwater

3615 Verenigingsnieuws Jan van der Zanden

3624 ^Coververhaal Rondweg Hendrik Scholten

Met de aansluiting van de Noordsingel op de Twenteroute beschikt Haaksbergen over een complete ringweg rond het dorp. Die ontlasting van het doorgaande verkeer begon met de aanleg van de weg die bekend staat als Rondweg en in 1960 werd opengesteld voor het verkeer. De totstandkoming van die weg had heel wat voeten in de aarde.

3629 ^Het Oranjegevoel in Haaksbergen

Frans de Lugt / Eric Ooink

Beatrix bezocht als prinses en als koningin Haaksbergen en haar vader prins Bernhard luisterde het 800-jarig bestaan op. Hoe eerde de gemeente het koningshuis?

3632 Kiek toch es Caecil Waijerdink-Mentink

In het hart van dit nummer staat een nostalgische foto van de Theetuin bij de watermolen.

3634 Een bijzondere plafonnière Fons Roerink

Uit de directiekamer van het Jordaankantoor kwam een plafonndlamp tevoorschijn met daarin de voorletters van de directeuren.

3636 Het verdwenen huis De Kieft Fons Leferink

3638 Poëziealbum met bevrijdingsverhaal Frans de Lugt /
Fons Leferink

3639 ^De familie 'smid' Ten Hoopen van huis 149

Henny Slotman

3645 Wegwiezer Han ten Berge

Rubriek over straatnamen: Pastoor Brandsmastraat

3648 De link naar... Henk M e n ke horst

3649 Hokseburgse sproake Bernard Ottink

3650 Genealogie: het geslacht Blijdenstein GerritWes

Foto op de cover: De Rondweg gezien vanaf het Koningin Wilhelminaviaduct over de Buurserstraat. (Foto Henk Krooshof)

Volgend nummer: Open Monumentendag. Sluitdatum kopij 1 juli

|Van het bestuur "door Wim Oltwater, voorzitter

Tijdens de jaarvergadering van 25 april heb ik de voorzittershamer overgenomen van Hendrik Scholten. Hendrik heeft de functie van voorzitter vele jaren vervuld. Hij leidde de Historische Kring Haaksbergen op een rustige, maar ook wel eigen manier. Hendrik heeft vooral de contacten met onze partnergemeente Ahaus/Alstatten niet alleen warm gehouden, maar ook verder uitgediept. Wij zijn hem veel dank verschuldigd voor de vele uren, avonden, dagen dat hij zich voor het goed functioneren van het bestuur heeft ingezet.

Het is onze taak deze bloeiende vereniging door te laten bloeien en te brengen tot een club van meer dan 1000 leden. Gezien het huidige ledental van ongeveer 975 zal het 1000ste lid niet lang meer op zich laten wachten. Het hart van uw nieuwe voorzitter ligt in Haaksbergen. Dat moge blijken uit het feit dat ik na mijn pensionering teruggekeerd ben naar mijn (onze) 'roots'. Na enkele jaren binnen het bestuur en de commissie Monumenten & Archeologie te hebben meegewerkt, heeft het bestuur mij gevraagd om Hendrik als voorzitter op te volgen.

Als nieuwbakken voorzitter is een van mijn eerste taken om het voorwoord te schrijven in dit mei-nummer van Aold Hokseberge. In de periode sinds het verschijnen van het eerste vernieuwde nummer van ons blad hebben we diverse activiteiten ondernomen. Op 7 maart was er in De Richtershof een lezing over de bouw van en de plannen voor de 'Buurser pot'. Dit onderdeel werd verzorgd door de heren Kees Joosse en Eric Brinckmann van Het Lankheet. Na de pauze vertelde de heer G. Schutten, auteur van het boek 'Varen waar geen water is', ons het een en ander over de scheepvaart in het verleden op de diverse beken in Twente en in het bijzonder op de Buurserbeek en Schipbeek. De avond werd bezocht door bijna 100 leden. Ook de jaarvergadering werd goed bezocht en in een goede sfeer werd de agenda door onze scheidende voorzitter Hendrik Scholten afgewerkt. We begroeten binnen ons bestuur twee nieuwe leden: Carla van der Pol en Henk Menkehorst.

Vooruitkijkend verheugen we ons al op de dagexcursie samen met de Heimatverein Ahaus naar Bourtange en Orvelte. Geef u snel op, want het aantal beschikbare plaatsen is beperkt.

Ik wens u veel leesplezier met deze nieuwe uitgave van Aold Hokseberge.

N.B.: Net voor het ter perse gaan van dit nummer werd bekend dat onze secretaris Jan van der Zanden voor zijn diverse vrijwilligersactiviteiten koninklijk is onderscheiden: lid in de Orde van Oranje Nassau. Van harte gefeliciteerd!

Verenigingsnieuws "samenstelling: Jan van der Zanden, secretaris

Ontmoeting met Beatrix

Een van de bijzondere momenten uit de voorzittersperiode van Hendrik Scholten was de ontmoeting met koningin Beatrix bij het 150-jarig bestaan van de Vereniging Overijsselsch Regt en Geschiedenis (VORG) op 20 september 2008. De Historische Kring Haaksbergen presenteerde zich op dit jubileum in de Grote of Michaëlskerk in Zwolle met een informatieve stand. Hendrik Scholten: "De koningin kreeg een rondleiding en onze stand werd bemand door Henny Slotman en mij. Toen zij bij ons langs kwam, gaf zij mij een hand. Ze vroeg of wij contacten hadden met andere verenigingen en hoe die contacten waren. Ik heb toen geantwoord dat wij als Historische Kring in een grensgemeente nauwe banden onderhouden met de zusterverenigingen in onze Duitse buurgemeenten Alstätte en Ahaus. De majesteit antwoordde dat ze dat heel mooi vond!"

^ De koningin begroet Hendrik Scholten. Links Henny Slotman. (Archiefphoto HKH)

Samenvatting jaarverslag 2012

Op de jaarlijkse ledenvergadering op 25 april in De Richtershof presenteerde secretaris Jan van der Zanden het jaarverslag over 2012. Voor de eerste keer werd de Albert Rozemaprijs uitgereikt, op 27 januari. Het doel is het stimuleren en waarderen van het herstellen van kenmerkende oude details van panden in Haaksbergen. De prijs ging naar de familie Busschers aan de Goorsestraat 4. Zij wonen in een huis ontworpen door architect Schilderman.

|Verenigingsnieuws

Een doorslaand succes was het boek Canon van Haaksbergen over de geschiedenis van de Ster in Twente. In 50 vensters wordt onze geschiedenis op indringende wijze verteld. De 1000 schitterend geïllustreerde boeken vlogen in een mum van tijd de deur uit. De Open Monumenten Dag op zaterdag 8 september was een daverend succes. Het thema 'Groen van Toen' trok 532 deelnemers voor de fietstocht langs panden waarvan deuren geopend werden die anders gesloten blijven. De familie Reith van de schaaps-schuur aan de Rosinkweg ontving de Monumentenprijs 2012.

Waterpark Het Lankheet blijft de aandacht trekken. Steeds weer krijgen onze 15 gidsen aanvragen voor extra rondleidingen.

Veel interesse was er ook voor de rondleidingen door ons dorp in de zomermaanden. Bedoeld voor toeristen, maar ook veel deelname door inwoners van Haaksbergen. Woensdag 21 maart 2012 was het een jaar geleden dat de voormalige houten woning aan de Fazantstraat 13 als Theeschenkerij Jordaan bij Recreatiehof 't Stien'inboer heropend werd. Dit jaar staat de wisselexpositie op de zolderverdieping in het teken van de geschiedenis van de Haaksbergse textiel fabriek EHCO-KLM. Veel oud-werknemers waren bij de opening van deze tentoonstelling aanwezig.

De Historische Kring Haaksbergen vindt het van groot belang zich naar buiten te presenteren. Wij kennen het succes van de Open Dag tijdens de kerstmarkt in december. Maar ook op de meimarkt, de boekenmarkt in Haaksbergen, Hengelo en Ootmarsum en op de Autumn Fair in het Scholtenhagen waren wij weer aanwezig met een kraam. Samen met de Heimatverein Ahaus gingen we op stap naar Stift Borstel en naar het jachtslot Clemenswerth. Het was een trip voor fijnproevers.

De nieuwe kalender 2013-2014 werd op passende wijze gepresenteerd in De Kappen en Kunstzaal Achterom. Dankzij kunstenaar Bart ten Bruggencate, die voor elke maand een schilderij maakte, is het een fraai artistiek geheel geworden. In 2007 ontving onze Kring samen met de wandelvereniging DIO van Landschap Overijssel de hoofdprijs van 10.000 euro voor het plan om een Möll'npad te ontwikkelen. Dit wandel- en kerkpad aan de overkant van de Rondweg is in mei 2012 gereed gekomen.

In augustus kwam de Duitse kunstenaar Gunther Demnig naar Haaksbergen voor het leggen van de laatste Stölpersteine. Bij het monument van Betsy Frankenhuis bij de synagoge werd mede door onze Kring een bord onthuld met de namen van 21 Joodse medeburgers die in de Tweede Wereldoorlog zijn weggevoerd en vermoord. De middagexcursie in oktober ging naar Doesburg, waar een rondleiding door het stadje werd gemaakt en de mosterdfabriek werd bezocht.

In 2012 werden vier lezingen gehouden. In maart: 'De Illegalen', het verzet in Twente in de Tweede Wereldoorlog, door Coen Hilbrink uit Zutphen. In april: 'Carl baron van Heeckeren', zijn leven op Twickel en in Parijs, door Jan Haverkate uit Hengelo. In september: 'De Freules van Beckum', hun relatie met Twickel, door Jan van Beckum uit Leersum. In november: 'Groen van Toen', de tuinhistorie van Twickel, door Henk Saaltink uit Doetinchem.

Verenigingsnieuws

Samen met het bestuur zijn in ons Historisch Centrum circa 40 vrijwilligers actief. In 2012 kwamen hier ruim 1300 personen voor onderzoek. Op 31 december 2012 bedroeg het ledental 974 (netto 28 leden meer dan een jaar eerder). De website www.historische-kringhaaksbergen.nl werd 7202 keer bekeken.

In memoriam Netty Vosseveld-Mentink

Op 12 februari bereikte ons het droeve bericht van het overlijden van Netty. Zij werd 74 jaar. Meer dan 25 jaar heeft zij als vrijwilligster binnen onze vereniging gewerkt en menig krantenartikel uitgeknipt en opgeborgen in ons archief. Het boek 'Drieluik, een schets van Haaksbergen van 1940 tot 1995' is mede door haar geschreven en samengesteld. Van 1995 tot 1998 zat zij in het bestuur van de HKH. We zullen haar inbreng in onze vereniging missen. Wij wensen haar familie veel sterkte om dit verlies te verwerken.

Albert Rozemaprijs voor Skin Balance, Blankenburg 13

De Albert Rozemaprijs 2013 is uitgereikt aan de familie Bouwmeester van Skin Balance aan de Blankenburg 13. De familie heeft dit pand overgenomen van groentezaak Beukert en dit aan de buitenkant in oude staat teruggebracht. De commissie Monumenten en Archeologie van de Historische Kring heeft dit gehonoreerd met de toekenning van deze jaarlijkse prijs.

^ De Albert Rozemaprijs voor Skin Balance: een tegeltje met oorkonde. (Foto Kees Muller)

Bij de prijsuitreiking op 28 januari waren de drie dochters van Albert Rozema

aanwezig; zij overhandigden een passend tegeltje met oorkonde. Albert Rozema was een in Haaksbergen tot 1985 zeer bekende winkelier, wiens nering bestond uit vooral hoeden en petten. In zijn winkel in de Spoorstraat (nu M & S mode en Hunkemöller) veranderde in de loop der jaren helemaal niets. Juist vanwege die authenticiteit heeft de Historische Kring vorig jaar een prijs ingesteld voor mensen die iets aan hun woning of bedrijfspand in oude stijl herstellen.

De geschiedenis van het pand werd zeer boeiend verteld door Henny Slotman. De nummers Blankenburg 11 en 13 waren door de eeuwen heen nauw met elkaar verbonden.

|Verenigingsnieuws

Bijna alle huizen in de Blankenburg stonden op gepachte grond, die oorspronkelijk eigendom was van de bewoners van het kasteel De Blankenburg en later van Domeinen. Omstreeks 1716 verkocht Domeinen de grond in percelen aan de huiseigenaren. In 1965 richtte Gebr. Waanders Houthandel het huis op nummer 13 in als productie- en verkoopruimte. Vijfjaar later werd het pand nummer 11 bij deze activiteiten getrokken. Na de verhuizing van de houthandel naar het industrieterrein wisselden beide panden diverse malen van eigenaar. Nummer 11 werd in 1982 eigendom van Gerhardus Anthonius Pot, die er een rijwielzaak in vestigde. Huis 13 ging naar Johannes Antonius Mentink, die het verhuurde. In 2012 werd Blankenburg 13 overgenomen door de familie Bouwmeester, die het pand in- en uitwendig grondig renoveerde en het aan de buitenzijde weer de authentieke uitstraling gaf. Met als beloning de Albert Rozemaprijs 2013.

Verslag jaarvergadering op 25 april 2013

De jaarvergadering in De Richtershof werd bijgewoond door bijna 100 leden. Via een videopresentatie kregen zij een overzicht van de vele activiteiten in 2012. Voorzitter Hendrik Scholten blikte vooruit op wat in het lopende jaar op de agenda staat. Penningmeester Jan Slotman gaf een financieel overzicht. De vereniging staat er gezond voor, waardoor de contributie gehandhaafd kan worden op 18 euro. De kascommissie, bestaande uit de heer B. Otter en mevrouw T. Leferink-van der Kuil, rapporteerde dat de administratie in orde is bevonden. In de nieuwe kascommissie neemt de heer T. Oosterwijk de plek in van B. Otter.

De vergadering ging akkoord met de herbenoeming van de bestuursleden Jan Slotman en Jan van der Zanden. Ook stemde de vergadering in met de benoeming van de nieuwe bestuursleden Henk Menkehorst en Carla van der Pol. Voor Hendrik Scholten was deze jaarvergadering zijn laatste activiteit als voorzitter. Hij heeft de functie twee termijnen van 3 jaar uitgeoefend, plus een overgangsjaar. Het bestuur heeft uit haar midden Wim Oltwater gekozen als nieuwe voorzitter, die deze benoeming heeft aanvaard. Vice-voorzitter Gerard Hofste op Bruinink bedankte Hendrik Scholten voor het vele werk dat hij voor de Kring heeft verricht en overhandigde hem als dank een glassculptuur. Na de pauze vertelde de heer Gerrit Haakmeester uit Albergen op enthousiaste en humoristische wijze hoe hij in navolging van Napoleon met paard en wagen van Moskou naar Parijs trok.

Van Buurser pot naar scheepvaart

Steeds maar weer nadenken over vroeger en nu. Hoe kan wat in voorbije tijden gebruikelijk was tegenwoordig opnieuw een functie krijgen? Hoe kan het verleden vertaald worden naar het heden? Kees Joosse, voorzitter van de Stichting Waterpark Het Lankheet en Eric Brinckmann, medebeheerder van landgoed Het Lankheet, vertelden op 7 maart in de Richtershof op boeiende wijze de vele aanwezigen over de gedurfde plannen met betrekking tot het varen op de Buurserbeek. Varen op die beek? Van de Oostendorper Watermolen naar de Harrevelder Schans? Jawel. Op de Enterse Waarf wordt momenteel hard gewerkt aan de bouw van een replica van een Buurser pot.

|Verenigingsnieuws

Met deze platte schuit kunnen ongeveer twaalf mensen vervoerd worden. En uiteraard veilig, zonder een nat pak te krijgen. De contouren van de boot zijn al goed zichtbaar en de verwachting is dat deze elektrische fluisterboot vóór de zomer bij de watermolen in het water ligt. Twee zaken vragen nog dringend de aandacht: de financiën en de bootslieden. Men wil certificaten van 1000 euro uitgeven en men zoekt vrijwilligers die zich willen laten scholen om het vaartuig te kunnen besturen.

Na de pauze hield Gerrit Schutten een voordracht over de scheepvaart op de Twentse beken.

^ Zo zag een Buurser pot eruit. (Foto collectie Joosse/Brinckmann)

Open Monumentendag: Macht & Pracht *door Wim Oltwater De Open Monumentendag wordt dit jaar georganiseerd op zaterdag 14 september. Het thema is Macht & Pracht. Er zal aandacht zijn voor verschillende soorten macht, zoals politieke, economische, rechterlijke en kerkelijke macht, en de pracht die daar in Nederland uit voort is gekomen. De rijkdom, schoonheid en grootsheid die macht kon voortbrengen, is overal om ons heen terug te vinden, onder meer in huizen van textielabrikanten of in buitenplaatsen en landgoederen. We zien die ook aan de gebouwen en boerderijen die de verschillende kerkgenootschappen hebben voortgebracht. De commissie Monumenten en Archeologie is samen met de Monumentenraad bezig een fietstocht uit te zetten langs de vele plekken die met dit thema te maken hebben. Daar het ook het jaar van de boerderij is, zullen we daar ook extra aandacht aan

Verenigingsnieuws

besteden. We hopen op een overweldigende deelname. Eind augustus verschijnt een themanummer van Aold Hoksebarge over de objecten die op deze Open Monumentendag worden aangedaan.

Plaatsing van streekeigen erfnaamborden

Op 23 maart is op het erve Jonkman van Caecil Waijerdink aan de Eibergsestraat het naambord onthuld. Dat gebeurde in het kader van het project Streekeigen Huis en Erf (SHE) van de Gemeente Haaksbergen en Landschap Overijssel. Zo kunnen erven met het aangeven van de oude boerderijnaam een streekeigen Twents tintje krijgen. Na Buurse is het nu de beurt aan het gebied Honesch en Langelo. Meer dan 60 erven zullen van zo'n bord worden voorzien. Vele historische erven hebben sinds hun ontstaan een naam, waarmee ze eeuwenlang herkenbaar waren. Die zijn veelal ook bepalend geweest voor de familienamen. Eigenaren die het op prijs stellen, kunnen hun erf laten voorzien van de oorspronkelijke naam zoals die vermeld staat op de kadasterkaart van 1832.

De Werkgroep Streekeigen Huis en Erf van Honesch en Langelo van de Historische Kring heeft al die erven en eigenaren bezocht en daarna de bijbehorende prachtige eikenhouten borden gemaakt. Caecil Waijerdink en Hendrik ter Beest hadden het voorrecht om het eerste bord in de nieuwe reeks te mogen plaatsen. Voorzitter Hendrik Scholten memoreerde dat dit initiatief uitstekend past binnen de doelstelling van de Kring. De werkgroep SHE Honesch Langelo bestond uit de leden Hendrik ter Beest, Henk Lammers, Henk Toevank en Eric Ooink (allen van de Historische Kring). De borden zijn gemaakt door Harry Lankveld, houtkunstenaar uit Eibergen die de letters uitsnijdt. Hendrik ter Beest en Henk Lammers zijn het gebied ingetrokken en hebben eigenaren benaderd met de vraag of zij wilden deelnemen. Ter Beest was ook degene die de montage verrichtte en de borden duurzaam maakte met lijnolie. Komend jaar speelt een project in De Hoeve. Dit gebeurt door een werkgroep van Belangengemeenschap,

> Hendrik ter Beest verzorgt de montage van de naamborden die bij boerenerven worden geplaatst. (Foto Kees Muller)

Dorpsarchief en Historische Kring. Stepelo, waar 18 erven in aanmerking komen, wordt ook opgepakt. De coördinatie van al deze projecten is in handen van Eric Ooink. De financiering komt van Streekeigen Huis en Erf.

Verenigingsnieuws

Gezocht: enthousiaste medewerkers *door Clemens Wentink Meer dan 16 jaar Open Monumentendag. We begonnen met 25 deelnemers, de laatste jaren is 500 normaal. Een succes waarvan je energie krijgt. Toch dreigt er bloedarmoede in de Werkgroep Monumenten en Archeologie. De vele activiteiten die de werkgroep ontwikkelt, worden uitgevoerd door een kleine kern van oudgedienden. Wij zoeken versterking door enkele enthousiaste medewerkers die geïnteresseerd zijn in cultureel erfgoed en daar op een creatieve wijze mee om willen gaan. Bel ons of schiet ons aan: Clemens Wentink (tel. 06.2762.0566) en Henk Menkehorst (tel. 06.5755.3338).

Dick Hilarius vrijwilliger bij de EHBO

In het vorige nummer van AH hebben wij onze medewerker Dick Hilarius in het zonnetje gezet wegens zijn verkiezing tot vrijwilliger van het jaar. In de tekst stond dat hij o.m. actief is bij het Rode Kruis. Dick is echter vrijwilliger bij de EHBO. Excuus voor deze fout.

Partnerburen bezoeken elkaar *door Clemens Wentink

Deze zomer bestaat het partnerschapsverdrag Haaksbergen-Ahaus 25 jaar. De Historische Kring en de Heimatverein Ahaus hebben het initiatief genomen voor een cultuur-historische fietsroute die beide gemeenten met elkaar verbindt. Er zijn veel overeenkomsten maar ook veel verschillen te zien tussen de beide partners. Een gezamenlijke geschiedenis van eeuwen heeft haar sporen achtergelaten. Het is uitermate boeiend die sporen tijdens een fietstocht terug te vinden. De uitgezette route beschrijft een soort 8, met als middelpunt de Haarmühle in Alstätte. Zowel de Nederlandse als de Duitse route is ongeveer 40 km lang.

De totale route kan in twee dagen gereden worden met een overnachting, maar het is ook mogelijk al leen het Duitse of Nederlandse deel in één dag te fietsen. De toeristische organisaties van beide gemeenten verwerken de route in een arrangement, dat beschreven is in een flyer die vanaf 28 juni verkrijgbaar is. De 'Noaberweg Haaksbergen-Ahaus' zal op die dag gepresenteerd worden op een gezamenlijke manifestatie in restaurant de Haarmühle. Ook zullen dan de prijswinnaars bekend worden gemaakt van de fotowedstrijd 'Over de grens'. Foto's kunnen tot 1 juni worden ingestuurd naar gemeente@haaksbergen.nl. De route kan deze zomer al gereden worden. Een uitvoerige historische beschrijving volgt volgend voorjaar.

^ Bij de gemeentegrenzen staan borden over het partnerschap.

(Foto Jan Goorhuis)

|Verenigingsnieuws

BOEKENNIEUWS *door Gerrit Wes

In deze rubriek geven wij een overzicht van boeken en andere attributen die aan de Historische Kring geschonken zijn en boeken die zijn aangeschaft. Nieuw is de vermelding van de SISO-code, zodat in de bibliotheek snel de plaats van het boek kan worden gevonden. Alle gevers hartelijk bedankt.

• **Schenken:**

Heemkunde Vereniging Borne:

Stichting Vrienden van de Lourdeskerk:

M. Floothuis:

IKH Interkerkelijke Hulpdienst Haaksbergen:

J.T. Eijsink:

Hermesen-Boogaerd:

Historische Kring Neede:

Heemkundevereniging Denekamp:

Kiek toch's! Beeldkroniek van Borne, Hertme en Zenderen.

Miniatuur van de Lourdeskerk in brons.

Familieboek Jordaan 1915.

Archiefstukken IKH van 1980-2012 (in bruikleen).

Foto bewaarschool De Broak rond 1930.

Schoorstenen en schouwen in en om Hanzesteden. SISO-code 728.2-HERM. Een mooi boek met veel foto's met detailgegevens, zoals de schouw in de Richtershof.

Hoe Neede het licht zag. SISO-code 938.1-GELD-NEED-FORK uitgave 2013. In 1913 werd in Neede begonnen met de eerste stroomkabels. Dat was een eeuw later voor de schrijver Henk Forkink de reden om de gebeurtenissen betreffende de elektriciteit in Berkelland op papier te zetten, met ook veel foto's. **Canon van Denekamp.** SISO-code

938.1-Cano-Dene. In de serie Canons heeft ook de Heemkundevereniging in deze Noord-Twentse plaats en haar kerkdorpen een prachtig boek uitgegeven. In 40 vensters zijn thema's beschreven met vele foto's in een mooi boek met harde kaft.

|Verenigingsnieuws

• Aanschaffingen:

Grensgang. Een historische reis langs de randen van Overijssel.

SISO-code 938-OVER-HOVE. In 9 etappes wordt u door de schrijver, Jan ten Hove, meegenomen op een historische reis langs alle provinciale en Duitse grenzen van Overijssel. Het geheel wordt met zowel oude als nieuwe kaarten en beeldmateriaal belicht. Het boek is uitgeroepen tot beste boek van Overijssel in 2012. **De paasgebruiken in Ootmarsum.** SISO-code 938.1-OVER-OOTM-MORS. Een zeer uitvoerig boek met veel foto's, samengesteld door de Ben Morshuis Stichting. In 10 hoofdstukken worden de paasgebruiken in Ootmarsum beschreven. **Vakmanschap in vuursteen.** SISO-code 930.2-BEUK. Boek over de vervaardiging en het gebruik van vuurstenen werktuigen in de prehistorie. Uitgave: Provinciaal Museum van Drenthe. Samenstelling en tekst: Jaap Beuker. Alle 140 pagina's zijn voorzien van foto's of schetsen van de zeer oude gereedschappen. Dit boek uit 1983 is een must voor de archeoloog.

NIEUWE LEDEN:

Dhr. B. Eijsink, Pothoofd 124, 7411 ZD Deventer

Dhr. A.L.F. van Heek, Bonekampweg 26, 7532 PC Enschede

Mw. F. ten Hoopen, Benninkstraat 2, 7481 DL Haaksbergen

Dhr. B. Horck, Richterstraat 55, 7482 ZV Haaksbergen

Dhr. M.H. Jansen, Beatrixstraat 26, 7482 CW Haaksbergen

Dhr. H. Kamphuis, Broekheurnerweg 76, 7481 PZ Haaksbergen

Dhr. B. Kleinburink, Boerenmaat 50, 7481 DW Haaksbergen

Mw. T. Pots-Westendorp, Haverweg 7, 7552 DL Hengelo

Dhr. J. Put, Goudsbloem 6, 7483 AX Haaksbergen

Dhr. R. Schoemaker, Prins Bernhardstraat 1, 7481 GX Haaksbergen

Dhr. G. Weegerink, Korenmolenweg 14, 7481 VC Haaksbergen

Mw. Y.C.M. Wijlens-Leferink, Barink 29, 7482 HH Haaksbergen

Dhr. J. Wissink, Stiegert 46, 7482 GD Haaksbergen

De weg die het dorp veranderde

*door Hendrik Scholten

Ruim vijftig jaar geleden werd een wegaangelegd die het dorp Haaksbergen veranderde: de Rondweg. Vanaf dat moment waren de Eibergsestraat vanaf café Bouwman en de Enschedesestraat bij tankstation Diepemaat met elkaar verbonden. De weg was van groot belang voor Haaksbergen, want hiermee werd het drukke doorgaande verkeer uit haar centrum geweerd.

Over enkele jaren zal het verkeer tussen de Achterhoek en Enschede Haaksbergen gaan passeren aan de noordzijde via de nieuw aan te leggen N18. Na ingebruikneming hiervan zal de verkeersintensiteit van de Rondweg (Koningin Wilhelminastraat) afnemen. De voorgeschiedenis van de aanleg van de rondweg gaat terug tot eind jaren '40. Al op 11 oktober 1949 verzocht het gemeentebestuur van Haaksbergen aan Gedeputeerde Staten van Overijssel om in de plannen voor de verbetering van de provinciale weg Enschede-Haaksbergen-Gelderse grens een rondweg op te nemen die het dorp ontlast. Gedeputeerde Staten vonden dat een goed idee en zij noemden de aanleg van een dergelijke weg zelfs van economisch belang voor het verkeer en de handel in Twente. Met name zou dit gunstig zijn voor de versterking van Enschede als centrum. In een overleg in november 1950 tussen het provinciaal bestuur en het gemeentebestuur van Haaksbergen werd men het eens over het volgende voorstel:

>• Het talud voor het viaduct over de Buurserstraat. (Archiefphoto HKH)

1. Door de Provincie wordt aangelegd en onderhouden een 2½ km lange rondweg om Haaksbergen. Haaksbergen draagt f 800.- bij per km in de onderhoudskosten, zoals gebruikelijk bij provinciale wegen;
2. Haaksbergen betaalt de onderhoudslasten van de van de rondweg af te snijden gedeelten van de naar Haaksbergen leidende provinciale wegen, welke voor de prijs van f 1.- in eigendom worden overgedragen aan de gemeente Haaksbergen. Het gaat om drie weggedeelten: naar Enschede 600 meter, naar Eibergen 850 meter en naar Buurse 300 meter. De benodigde gronden voor de nieuwe weg zullen door de Provincie Overijssel worden aangekocht. De kosten mogen echter niet meer bedragen dan f 0,50 per m², anders moet de gemeente het meerdere betalen. De gemeenteraad gaat met de gestelde voorwaarden akkoord.

De benodigde gronden werden onder meer aangekocht van J.B. Bouwman, Hervormde Gemeente Haaksbergen, N.V. D. Jordaan en Zonen, J. Pieper, G.J. Wildenborg, H.R.W. Burger, H. Wissink, J. Haarman, R. Geessinck, G.J. Veldkamp en J.B. Jaartsveld.

Afgraven

Het zal nog acht jaar duren, tot 1958, voordat de werkzaamheden aan de rondweg in volle gang komen. Voor graafwerk werd gebruik gemaakt van een drietal draglines en een bulldozer. Er moest 40.000 kubieke meter zand worden afgegraven voordat men met de bestrating kon beginnen. Voor een goede afwatering van de aangrenzende bouw- en weilanden werd gezorgd. Voor de aanliggende uloschool en marechausseekazerne werd een nieuwe riolering aangelegd. De kruisingen met bestaande wegen werden eveneens van een nieuw tracé voorzien.

Bij de Buurserweg zouden stoplichten of een viaduct komen. Vooraf werd gemeten of voor de verkeersintensiteit een viaduct wel nodig was. De intensiteit van deze meting

^ Bij het Scholtenhagen is begin jaren '90 een fietstunnel aangelegd om een veilige oversteek te realiseren. (Archiefphoto HKH)

^ De Marechausseekazerne aan de Koningin Wilhelminastraat 29, geopend op 25 juli 1948. De barakken bestonden uit een kazerne, vier arrestantencellen en twee woningen voor de gezinnen van de brigadestaf. In 1964 verhuisde de Marechaussee naar de nieuwbouw aan de Irenesingel, waar ook een dienstwoning bij was. (Archiefphoto HKH)

werd sterk beïnvloed door de toenmalig burgemeester mr. J.H.J. (Jan) Eenhuis (1910-1971). Hij gaf zijn chauffeur Arnold de Witte opdracht om tijdens de meetperiode meerdere keren per dag over de kabel op de Buurserweg te rijden. Een viaduct was zeer welkom voor de burgemeester zelf, want hij woonde aan de Buurserweg. Hij meende dat een viaduct hem bij calamiteiten sneller bij het gemeentehuis zou brengen dan wanneer er stoplichten zouden komen.

Eenhuis was niet zo'n voorstander van het door de provincie gekozen tracé. Hij had deze weg liever aan de noordzijde van Haaksbergen gehad, want hij wilde de toekomstige uitbreiding van Haaksbergen aan de zuidoost zijde realiseren. In de Twentsche Courant van 6 februari 1960 staat een interview naar aanleiding van zijn vijftigste verjaardag. De burgemeester zegt daarin dat hij het jammer vindt dat de toekomstige ontwikkeling van Haaksbergen wordt verstoord door de aanleg van de rondweg. "Dat gaat helemaal verkeerd; veel te dicht op de kom. Het oostelijk deel van het dorp wordt radicaal van de rest afgescheiden. Er komt wel een tunnel in de Buurserweg, maar de nieuwe weg blijft een groot bezwaar voor de toekomstige uitbreiding. Een en ander is goed bedoeld, maar verkeerd uitgevallen."

In december 1960 werd de nieuwe rondweg voor het verkeer opengesteld. Er werd meteen druk gebruik van gemaakt en in het centrum van Haaksbergen werd een duidelijke afname van het verkeer geconstateerd, vooral bij de Markt. Op de rondweg werden borden aangebracht, waaruit bleek dat de maximum snelheid 70 km bedroeg. Hoewel op deze weg duidelijk 'autoweg' was aangegeven, maakten er aanvankelijk ook fietsers gebruik van, zoals toentertijd in de krant vermeld stond. Wel moest men erg wennen aan het oversteken van deze verkeersweg bij café Bouwman en tankstation Diepemaat. In de beginjaren vonden daar relatief veel ongevallen plaats met dodelijke afloop. In de raadsvergadering van 21 januari 1960 was al besloten de rondweg Koningin Wilhelminastraat te noemen. Ook nam men in dezelfde vergadering het besluit om een aantal namen te veranderen: Enschedeseweg werd Enschedesestraat, Eibergse-weg werd Eibergsestraat en de Buurserweg werd Buurserstraat.

Haaksbergen had voor de aanleg van de rondweg al een Wilhelminastraat. Deze liep van de Enschedesestraat naar de Buurserstraat en volgde ongeveer hetzelfde tracé als de huidige rondweg. De voormalige Wilhelminastraat kwam aan de toen nog Buurserweg uit naast de schilderswerkplaats van Leppink (Biester-Jaan). Aan deze voormalige Wilhelminastraat was onder meer de Marechauseekazerne gevestigd.

^•Het verkeer kruist de Buurserstraat via het Koningin Wilhelminaviaduct. (Foto Henk Krooshof)

In het conceptplan van de nieuwe structuurvisie, een beleidsplan waarin de gemeente gewenste ruimtelijke veranderingen vastlegt voor de komende jaren, is ook de afwaardering van de huidige N18 meegenomen. In dit concept is de mogelijkheid aangegeven van een rotonde in plaats van het huidige Koningin Wilhelminaviaduct.

Fietstunnel naar 't Scholtenhagen

In 1989 werden er plannen gemaakt om een fiets- en voetgangerstunnel onder de Rondweg aan te leggen die de Eibergsestraat zou verbinden met de Scholtenhagenweg. De realisatie hiervan was een harde eis van de plaatselijke politiek, vanwege de op die plek gevaarlijke oversteek van horden fietsers van en naar het zwembad De Wilderen de andere sportaccommodaties op het Scholtenhagen. Ondanks het feit dat de Rondweg een provinciale weg was, wil de provincie geen cent meebetalen aan de 1,2 miljoen gulden kostende ontsluiting. Als reden werd door haar aangegeven dat zij in 1987 het kruispunt Eibergsestraat/Scholtenhagenweg nog drastisch had gerenoveerd. Als tweede overweging voor de afwijzing voerden Gedeputeerde Staten aan, dat de provinciale weg over enkele jaren eigendom zou worden van Haaksbergen. GS was daarom van mening dat het voor de hand lag dat Haaksbergen zelfde kosten van de tunnel zou dragen. De plaatselijke politici hadden erg veel moeite met deze afwijzing. In 1990 kreeg men toch de financiering rond en besloot men tot aanleg over te gaan. De gemeente kon nu beschikken over 750.000 gulden die ze gekregen had van de Stichting Scholtenhagen 'voor infrastructuurle voorzieningen voor het gebied van het Scholtenhagen'. De Stichting had f 1.125.000 ontvangen doorverkoop van de camping Scholtenhagen op 10 maart 1989 aan de Eibergse Beheersmaatschappij M. Pit Beheer b.v. Bouwonderneming Haaksbergen (BOH) kreeg de opdracht tot uitvoering van de tunnel. Op 8 april 1992 wisten twintig leerlingen van de Pius X-school niet hoe snel ze als eersten met de fiets door een met papier dichtgeplakte fiets-tunnel onder de Twenteroute bij 't Hoogeland moesten trappen. Op het papier stond "Geen geklungel, met z'n allen door de tunnel".

Bronnen:

Gemeentearchief
Twentsche Courant
Dagblad Tubantia
Boek 'Een eeuw Stichting (Groot) Scholtenhagen'
Kadaster

Het Oranjegevoel in Haaksbergen

*door Frans de Lugt en Eric Ooink

In tegenstelling tot veel andere gemeenten heeft Haaksbergen niet een echte Oranjevereniging. De festiviteiten worden door verschillende instanties en verenigingen georganiseerd, zoals Ster-evenementen en de gezamenlijke voetbalclubs. Aan het goede Oranjegevoel mankeert echter niets. Bomen en straatnamen getuigen hiervan en Beatrix kwam hier zowel als prinses als koningin op bezoek.

De eerste keer dat een lid van het Koninklijk Huis voet op Haaksbergse bodem zette, was op 25 september 1963. Voor de toen nog maar 25-jarige prinses Beatrix was het een van de eerste officiële bezoeken die zij zelfstandig aflegde. Zij combineerde Haaksbergen met Enschede (kunstopleiding AKI) en Hengelo (nieuw gemeentehuis). Het bezoek aan Haaksbergen beperkte zich tot de Huishoudschool (nu gebouw 't Iemenschouer). Directrice zuster Edelgarda leidde haar rond door de klassen en loco-burgemeester J.R. Bouwmeesters gaf uitleg over deze vorm van onderwijs. Enkele leerlingen mochten zelf vervaardigde werkstukken aanbieden. In de straten in de omgeving van de school stonden 3300 kinderen van alle scholen met vlaggetjes te zwaaien naar het hoge bezoek.

^ Naast de hoofdingang van de Pancratiuskerk aan de kant van de kapsalon staat de Beatrixboom, die in 1938 is geplant als herinnering aan haar geboorte.

(Foto Henk Krooshof)

De tweede keer dat Haaksbergen uitliep voor Beatrix was op 27 augustus 1985, toen zij als koningin een kennismakingsronde maakte langs liefst acht gemeenten in zuidwest-Twente. In de protocollair toegemeten 55 minuten maakte ze vergezeld door commissaris van de koningin mr. J. Niers en burgemeester drs. J.D. Gabor o.m. een wandeling door de Spoorstraat, waar het publiek op deze zonovergoten dag aan weerszijden van de straat rijen dik stond. De koningin amuseerde zich zeer om Toone (Alfons van Sark), die met enkele leden van Allo Jannaö de koningin en haar gevolg staande hield bij een slagboom. Na een op rijm uitgesproken welkom moest er eerst een kelkje geleegd worden alvorens de slagboom omhoog ging en het gezelschap zijn weg kon vervolgen. Burgemeester Gabor was gastheer van prins Bernhard, toen op 5 juni 1988 in het kader van het 800-jarig bestaan de Koets'n Keer'ls met 110 aanspanningen door Haaksbergen paradeerden. Bernhard nam vanaf het bordes van het gemeentehuis als eregast het defilé af.

Onze gemeente eerde het koningshuis ook met een aantal straatnamen: de Koningin Wilhelminastraat (onderdeel van de rondweg), Julianastraat, Prins Bernhardstraat, Beatrixstraat, Irenesingel, Margrietstraat en Marijkestraat. Koning Willem-Alexander en koningin Maxima moeten het in Haaksbergen zonder eigen straat stellen. Zelfs was er voor hen nooit een boom geplant, maar daar is bij de inhuldiging verandering in gekomen met plaatsing van Hollandse lindebomen (zogenaamde Koningslinden) in Buurse, de Hoeve en de Veldmaat. In het centrum van het dorp is de linde voor de Pancratiuskerk aan de kant van het gemeentehuis omgedoopt tot Willem-Alexanderboom.

Bomen

Oranjabomen zijn er in ons dorp en de kerkdorpen op diverse plekken te vinden. De oudste en imposantste is de paardenkastanje die in 1898 is geplant bij het terras van café-zalencentrum Winkelman in Buurse. De stamomtrek is inmiddels 245 cm. Bernardus Abbink (Küpers-Naads), medewerker van het toenmalig cafébedrijf Wienk, had de eer om deze boom te mogen planten ter gelegenheid van de inhuldiging van prinses Wilhelmina tot koningin.

In 1938 werd door burgemeester Jhr. Von Heijden op de Markt een linde geplaatst ter herinnering aan de geboorte van prinses Beatrix. Deze Beatrixboom staat op de hoek voor de kerk aan de zuidkant vlakbij kapsalon Albert. In 1948 werd ter gelegenheid van de inhuldiging van prinses Juliana tot koningin een linde geplant in Buurse bij het trans-formatorhuis aan de Alsteedseweg. Ook bij de inhuldiging van Beatrix in 1980 kwam er in Buurse een Oranjeboom. Deze keer werd het een rode beuk, die door burgemeester drs. A. Stadhouders werd geplant op de hoek van De Noor en de Ekkersweg, bij ge-meenschapshuis De Trefkoel.

Er zijn nog meer Oranjabomen: aan de Ruisschenborg staat sinds 1988 een kleinbladige of winterlinde ter herinnering aan de 50ste verjaardag van koningin Beatrix. Aan de Mr. Eenhuisstraat nabij het textielmonument is in 1991 een tulpenboom van het soort liri-

odendron geplant ter herinnering aan het zilveren huwelijksfeest van Beatrix en Claus. Hier staat ook een linde die afkomstig is van het terras van 't Notarishoes en de naam Prinsenboom draagt. Deze verwijzing geldt echter een carnavalsprins. Prinses Amalia heeft ook al haar eigen boom, in 2004 geplant bij de Bonifatiuschool in de Veldmaat. Hier is gekozen voor een Anna Paulownaboom, vernoemd naar koningin Anna Paulowna, de Russische vrouw van koning Willem II. In dat jaar is in Park Scholtenhagen een linde geplant na het overlijden van Juliana. Deze staat achter het Glazen Bos aan de Scholtenhagenweg.

^ Twee foto's van de Wilhelminaboom in Buurse uit 1898 die de oudste Oranjeboom is in de gemeente. De oude foto dateert uit het begin van de 20ste eeuw. Naast het pand van Winkelman staat het katholieke kerkgebouw uit 1853, dat in 1940 vervangen is door het huidige godshuis. De nieuwe foto toont de imposante paardenkastanje anno nu. (Foto's archief HKH en Herman Nijhuis)

Bronnen:

Lijst met monumentale en gedenk-bomen in Haaksbergen en de kernen Buurse en St. Isidorushoeve en diverse krantenartikelen uit het archief van Fons Leferink.

Kiek toch es: Theetuin 'De Haaksbergsce

Dit is een foto uit 1931 van de theetuin voor de boerderij/woning van de familie J.W. Greve aan de Watermolenweg, tegenover de Oostendorper Watermolen. Uit heel Twente kwamen in de jaren na de Eerste Wereldoorlog dagjesmensen met bussen naar uitspanning 'De Haaksbergse Watermolen'.

Vooral op zondag was het een waar lustoord. Hier mocht men roeien en zwemmen in de naastgelegen Schipbeek, in tegenstelling tot elders in de beek. Er was zelfs een officiële bad- en zwem-inrichting met heuse badhokjes. Soms werd er op zondagmiddag een buitenconcert gegeven. Daarnaast verhuurden de uitbaters standplaatsen voor kramen die snoep, vis, fruit, ijs of sigaren en sigaretten verkochten. Na WO2 verhuisde de tapkast vanuit de huiskamer van de boerderij naar het achterste deel van de paardenschuur, waar ook het terras kwam en waar op mooie zomeravonden dansfeesten werden gehouden. Rond 1960 werd er een soort 'schuurtje' gebouwd dat dienst deed als café/cafe-taria. In de loop der jaren werd de schuur, waar ooit de paarden stonden, verbouwd tot hotel-res-taurant 'Bij de Watermölle'. Op de boerderij is al jaren paarden-kliniek 'De Watermolen' van J.W. Greve gevestigd.

Watermolen'

"door Caecil Waijerdink-Mentink

I Uit de directiekamer van Jordaan

*door Fons Roerink

Bij deze titel gaat ieder denken: dat zullen ontboezemingen worden. En iedereen zal daarbij zijn eigen gedachten hebben, bijvoorbeeld over de strijd van de arbeiders versus de directie in de tijd van Alphons Ariëns, of over de oorlogsjaren 1940-1945 met de executie van zeven medewerkers van Jordaan tussen Enschede en Hengelo (en één een dag later).

Er is na de dood van een van de laatste directeuren, Loed Jordaan, helaas niemand meer die ons persoonlijk iets kan vertellen over zaken binnen de directie van Jordaan. De Historische Kring Haaksbergen bezit sinds kort de plafonnière die in het 'Heerenkantoor' aan de Stationsstraat boven de directietafel hing. U zult zich met ons afvragen, hoe kan dat nou en hoe kom je daar aan? Een buurman van HKH-secretaris Jan van der Zanden had, zo vertelde hij mij, "iets" van Jordaan en we moesten maar eens komen kijken. Dus gingen Jan en ondergetekende gelijk de volgende dag op ontdekkingsreis, want we waren wel heel nieuwsgierig wat dat dan zou kunnen zijn. De buurman vertelde dat hij lang geleden bij Jordaan rotzooi in de container had moeten gooien en dat hij zich had bedacht bij een plafonnière. Dat ding had hij al zo'n 40 jaar nog liggen in dezelfde staat en hij had gedacht: "Wat moet ik ermee?". Daarom had hij Jan van der Zanden gebeld.

Het bleek een 60 centimeter ronde plafonnière te zijn met het familiewapen van Jordaan erop in reliëf aangebracht en tweemaal drie letters eromheen. De linker drie zijn de eerste letters van de voornaam van de Jordaan die voor de jaren vijftig in de directie zaten: de G van Gerhard (J.G.H.), de J van Jan (J.G.), de H van Henny (H.W.) en de rechter drie van de latere directie met de D van Dick (D.), de W van Wim ((D.W.) en de L van Loed (D.L.).

Onze voorlopige conclusie was dat deze plafonnière wellicht in de directiekamer boven de directietafel gehangen zou kunnen hebben. Later werd dat door oud-medewerkers van Jordaan ook bevestigd.

Begin 1971 is de lamp uit de container gehaald bij de sluiting van de fabriek in Haaksbergen. De lamp is naar alle waarschijnlijkheid in 1956 bij het 175-jarig bestaan van de fabriek door de familie Jordaan aan de directie aangeboden en heeft daar in die directiekamer gehangen tot 1966 toen het voorstuk van het 'Heerenkantoor' is omgebouwd tot de kantine van de KNTU. De plafonnière is daarna nog bewaard gebleven tot die bij de sluiting van Jordaan in de container belandde.

De lamp is door buurman dhr. Gijs Humme niet alleen gered, maar ook opgeknapt en aan de Historische Kring geschonken, mits we er een passende plek voor zouden hebben. Die was gauw gevonden in de expositieruimte in Theeschenkerij Jordaan.

Het bijzondere van deze lamp is dat de glazen schaal gegoten is in een metalen mal, waarin het familiewapen en de zes letters in reliëf aangebracht zijn en daarmee ook in het gegoten glaswerk verschenen. Meer over deze bijzondere glastechniek is te vinden op www.musee-laliqueu.nl

> De bijzondere plafonnière uit de directiekamer van Fa. D. Jordaan & Zonen. Opvallend is het verschil tussen de lettertypes van de voorletters van de oude directie (links) en de volgende generatie (rechts). (Foto Henk Krooshof)

Het verdwenen huis

door Fons Leferink

Het meest in het oog springend op de foto is natuurlijk de affuit met het nepkanon, getrokken door een paard en de beide verklede mannen in het midden van de foto. Om dit voertuig te passeren, is de huifkar naar links uitgeweken. Kennelijk is deze wagen zo traag, dat de snellere fietsers hun weg vinden door het midden van de weg te kiezen. Enkele vragen komen dan op: wanneer is de foto genomen, waarom en waar?

Mijn eerste idee was, het is de Enschedesestraat. Maar vreemd genoeg, het huis op de achtergrond met de mansarde kap, *stond mij in de weg*. Of anders gezegd: ik herkende het totaal niet. Dit kwam, zo bleek achteraf, door mijn leeftijd (*1940). Dhr. Henk Oosterholt bracht de oplossing. Dit huis A 417, nu Bevertstraat 3, stond rechts naast de woning van G. Morssink (A 415), de bekende garagehouder. De bewoners waren Hendrik W. te Kieffe en zijn vrouw H. ten Hoopen, met hun enige zoon Gerrit. Dat dit huis uit circa 1930 er niet meer staat, heeft alles te maken met het bombardement op 24 maart 1945. De woning werd toen totaal vernield en er vielen, met name op die plek, veel gewonden en slachtoffers te betreuren. Gerrit te Kieffe - hij had tbc en lag meestal in de huiskamer voor het raam - en een evacu e die in het gezin was opgenomen, A.J. van Nieuwenhuizen, werden dodelijk getroffen toen een bom het huis wegvaagde. Dakloos geworden ging de familie Ten Hoopen wonen op E 124, (Fazantstraat). De Haaksbergse kunstenaar Cor Sierhuis (1933 - 1996) stond destijds midden in het geweld en heeft, naast zijn beschrijving van dat moment, ook een impressie gemaakt van het kapotte huis voor de uitgave 'Met een bombardement op Haaksbergen kwam de bevrijding' uit 1995. Opmerkelijk is dat de kunstenaar voor de verdeling van de gevel het nieuwe huis als model gebruikte.

Het is nu ook niet moeilijk meer om de overige woningen te beschrijven. Uiterst rechts het huis van de familie J.H. Leerink, '*de Zwenne*', A 422. Daarnaast, nog heel iets zichtbaar, A.G.J. Ordelmans, '*de Panne*' aan de Veldkampstraat, A 424 en vervolgens achter de stroompaal een dubbel blok, waar o.a. de familie H. van Lochem woonde op A 421. Ter hoogte van de tweede paal zou het huis van Abbink (nu makelaarskantoor Burbach) moeten staan.

Tenslotte, met dank aan wijlen Herman Schuiten, een verwoed verzamelaar van oude krantenknipsels, konden we in combinatie met andere optochtfoto's achterhalen wanneer de foto genomen is. Een krant doet n.l. op maandag 3 augustus 1931 uitvoerig verslag van het School- en Volksfeest dat in dat weekend gevierd werd en maakt hierbij melding van het kanon. De betreffende alinea uit het artikel:

... Daarachter volgden de kapitein, soldaten te voet, marketensters op wagen, fouragewagens, kanonniers te voet en te paard, de opperjager Wilhelm Ripperda, zijn vrouw, zoon en dochter. Ook werd meegevoerd een kanon, terwijl de vroegere hoogwaardigheidsbekleders van Haaksbergen, zoals de drost, de erfmarkenrichters en tal van edellieden evenmin ontbraken ..

Dagboek in poëziealbum

De in 1945 17 jaar oude Rie Otte schreef in haar poëziealbum een dagboek over de gebeurtenissen in Haaksbergen op 31 maart en 1 april. Haar notities over deze laatste twee dagen van de oorlog hebben een plaats gekregen in het Nationaal Archief onder beheer van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Rie Otte werkte in de oorlogsjaren enige tijd op de afdeling bevolking van het gemeentehuis (zie AH jaargang 46 nummer 1). Eind 1944 moest zij onderduiken en werd opgevangen door een familielid in Goor. Kort voor het einde van de oorlog kwam ze terug naar haar ouderlijk huis bij het café naast de windmolen (nu Fazantstraat). Mevrouw Best-Otte woont al jaren in Alkmaar, maar haar warme gevoel voor haar geboorteplaats is altijd gebleven. Het volledige dagboek is te zien en te lezen op de website www.historischekringhaaksbergen.nl.

▶ uit het poëziealbum. Het
aat op de website van de

>• Mw. Rie Best-Otte
bladert in het poé
ziealbum waarin ze
een dagboek schreef
van de laatste twee
oorlogsdagen in
Haaksbergen. Ze wil
liever niet meer her-
kenbaar op de foto.
(Foto Frans de Lugt)

I De familie 'smid' Ten Hoopen * door Henny Slotman

Tot de jaren zestig van de vorige eeuw zijn de boeren de belangrijkste klanten van de smeden in het dorp. Paarden moeten worden beslagen en de landbouwwerktuigen moeten worden gerepareerd. Het is voor een smid dan ook van groot belang voor die boeren goed bereikbaar te zijn. Dit verhaal gaat over drie generaties van de familie 'smid' Ten Hoopen op het adres huis nummer 149, In De Dijk, later Enschedesestraat en nu Blankenburgerstraat.

De smederijen zijn over het algemeen gevestigd aan een invalsweg, aan de rand van het dorp. Daar komen immers hun potentiële klanten het dorp binnen. Zo ook in Haaksbergen. Aan de westzijde van het dorp zijn aan de invalsweg vanuit Goor zelfs drie smeden gevestigd, Weijenborg, Wildenburg en Eijsink. Smid Wildenburg op de Brink zit gunstig voor de klanten uit de Honesch en uit de richting Buurse. Om beter bereikbaar te zijn verplaatst Bernard ten Hoopen begin 1900 zijn smederij van de Zeedijk naar In De Dijk. Door de landbouwmechanisatie en de uitbreiding van het dorp in de tweede helft van de 20ste eeuw verandert de situatie volledig. De smederijen worden ingesloten door de nieuwe woonwijken en verliezen mede daardoor hun functie voor hun oorspronkelijke klanten. In het meest gunstigste geval worden het galanterie-en/of ijzerwaren winkels of ze worden opgeheven.

Smids Bernard

Volgens de kadastrale leggers koopt Bernard ten Hoopen in 1905 van Hendrik Wissink, koetsier van beroep, een huis met tuin en een stuk bouwland aan de rand van het dorp. Het huis staat naast het pand van de familie Leussink, In De Dijk. Nu is dit de hoek Benninkstraat, Blankenburgerstraat. In dit pand is nu de gereedschapswinkel gevestigd van W. Schutten. Op deze kaart van Haaksbergen uit 1830 staat het huis aangegeven onder nummer 149. Evenals het huis van de familie Leussink is volgens de overlevering ook dit huis gebouwd op de geslechte wallen van het kasteel de Blankenburg. Volgens de beschrijving in de Historie van Haaksbergen Deel II wordt dit huis in 1668 bewoond door timmerman Stoffer Klomper en zijn zwager Herman Hulshof. Het huis, naar zijn bewoner ook het Stoffershuis genoemd, blijft in deze familie tot 1820; dan wordt timmerman Gerrit ter Hogt eigenaar. Zijn zoon Jan Willem ter Hogt wordt in 1850 nog als eigenaar genoemd. Hendrik Wissink koopt het huis in 1905 van Dina Keizer, de weduwe van Derk Willem ter Hogt en verkoopt het in hetzelfde jaar door aan Bernard ten Hoopen. Bernard ten Hoopen trouwt op 22 januari 1887 te Haaksbergen met Johanna Hermina Hilderink. Bernard is dan 35 jaar en grofsmid van beroep. Hij is de zoon van Gerrit Albert ten Hoopen en Gradina Waanders en in dat gezin de oudste van drie kinderen. Zijn vader is arbeider en verhuurt zich als dagloner. Bij de geboorte van het jongste kind

Alberta is hij waarschijnlijk elders werkzaam, want in de geboorteakte wordt vermeld: „De vader is tijdelijk afwezig”. Johanna Hermina Hilderink is 23 jaar en de dochter van Arend Jan Hilderink en Wilhelmina Deeterink. Zij is geboren te Buurse op het plaatsje de Höfte, nu de bijnaam van de meeste Hilderinks in Haaksbergen en Buurse.

Uit dit huwelijk worden acht kinderen geboren, waarvan twee levenloos, vier dochters en twee zonen, Gerhardus Johannes (Gerhard) en Albertus (Albert).

Bernard is de eerste smid in de familie Ten Hoopen. Hij heeft het smeden geleerd van Jannes Ooink aan de Molenstraat. Bernard zet de werkzaamheden voort van zijn grootvader en oom van moederszijde. Zijn grootvader Albertus Waanders, gehuwd met Eva Eijsink, geeft bij zijn huwelijk in 1812 en bij de geboorte van zijn acht kinderen grofsmid op als beroep. Het gezin van Albert Waanders woont omstreeks 1830 aan de Zeedijk huis nummer 49.

➤ De smederij omstreeks 1920. Geheel rechts Bernard en vierde van rechts Gerhard ten Hoopen. De ruimte achter het linkerraam werd in die periode vaak verhuurd. Zo hebben Johan Koenderink (fietsenmaker) en zijn vrouw Mina Somhorst hier de eerste jaren van hun huwelijk gewoond. (Archiefphoto HKH)

De jongste zoon van Albertus, de ongehuwde Johannes Waanders, is ook smid van beroep. Johannes Waanders koopt omstreeks 1852 een huis van Willem Greve. Dit huis staat eveneens aan de Zeedijk, nummer 51. Deze woning en later tevens smederij wordt in 1887 door zijn oomzegger Bernard ten Hoopen overgenomen. Johannes Waanders is dan 67 jaar. Johannes Waanders overlijdt op 19 augustus 1900 op de leeftijd van 80 jaar. Als Bernard ten Hoopen het huis en de smederij van zijn oom overneemt, is hij 36 jaar oud. Het huis aan de Zeedijk doet hij in 1920 van de hand. Direct na de aankoop van het huis aan In De Dijk in 1905 bouwt hij een smederij tegen de bestaande woning. In 1921 wordt zijn oudste zoon Gerhard ten Hoopen eigenaar van het huis en de smederij. Bernard ten Hoopen overlijdt 22 februari 1941 op de leeftijd van bijna 90 jaar. Zijn vrouw Johanna Hermina Hilderink is dan reeds overleden, op 11 maart 1931 op de leeftijd van 67 jaar.

Gerhard ten Hoopen

Gerhard ten Hoopen trouwt op 27 mei 1916 met Johanna Roelink. Hij is dan 28 jaar en smid van beroep. Johanna is 21 jaar en de dochter van Jan Hendrik Roelink en Geertruida Sleiderink. Johanna is geboren in De Lutte maar woonachtig in Haaksbergen. Haar ouders wonen dan in Buurse op boerderij 't Weertje (nu Weertjesweg nummer 4). Uit het huwelijk van Gerhard en Johanna wordt in 1917 een dochter geboren; zij overlijdt één maand na haar geboorte. Johanna Roelink overlijdt vroegtijdig op 12 januari 1918 op de leeftijd van 23 jaar. Gerhard hertrouwt op 21 oktober 1922 met Geertruida Nijhuis. Zij is 33 jaar en geboren en woonachtig in Denekamp. Uit dit huwelijk worden zes kinderen geboren, waarvan drie zonen. Volgens de kadastrale leggers vinden er in de loop van de jaren meerdere verbouwingen plaats. Naast het hoofdgebouw wordt een werkplaats gebouwd van waaruit Albert ten Hoopen, een broer van Gerhard, een fietsenherstelwerkplaats runt. Deze Albert ten Hoopen heeft enige bekendheid in Haaksbergen als Lak Albert. Hij trouwt op latere leeftijd met Maria Gezina Antonia Assink. Vóór

zijn huwelijk slaapt hij in een kamertje dat hij > **Gerhard ten Hoopen met zijn kleinzoon**
achterin zijn werkplaats heeft **Gerard voor de schuur achter de smederij.**

afgetimmerd. De eerste jaren dat (Fotoarchief mevr. Somhorst -ten Hoopen)
Gerhard de smidse beheert, wordt
weinig veranderd aan de werkzaamheden. Wel wordt er het nodige aangepast aan de gebouwen. In het linkerdeel van het huis, dat in eerste instantie wordt verhuurd voor inwoning, wordt later een eenvoudige verkoopruimte voor ijzerwaren ingericht. Twee van de drie zonen van het echtpaar Ten Hoopen - Nijhuis kiezen ook voor het beroep van smid. Bernard jr. neemt het bedrijf aan de Enschedesestraat over en Henk heeft een bedrijf in Duitsland. Gerhard overlijdt op 25 mei 1969 op de leeftijd van 81 jaar. Zijn vrouw Geertruida Nijhuis overlijdt op 13 februari 1962 op de leeftijd van 72 jaar.

**Bernard ten Hoopen jr., de laatste
smid van de familie Ten Hoopen
in Haaksbergen.**
(Archiefphoto HKH)

Bernard ten Hoopen jr.

In 1955 wordt Bernard jr. eigenaar van het huis en de smederij. In dezelfde periode vinden er aan de noordkant van Haaksbergen belangrijke uitbreidingen van het dorp plaats. Het huis van buurman Leussink wordt afgebroken en de Benninkstraat wordt aangelegd. Het huis en de smederij komen nu op de hoek van deze nieuwe weg en de Enschedesestraat (later de Blankenburgerstraat). Het oude woonhuis wordt afgebroken en tegen de bestaande smederij komt een winkelwoonhuis met magazijn voor verkoop van ijzerwaren en gereedschappen. Femie Wesselink, de vrouw van Bernard jr., beheert de winkel en hijzelf de smederij. De veranderingen beginnen na de Tweede Wereldoorlog, als de landbouwmechanisatie haar intrede doet. Voor de verkoop en reparatie van landbouwmachines worden aan de Benninkstraat een werkplaats en een benzinepomp gerealiseerd. De plaats van het bedrijf midden in het dorp is echter minder geschikt voor de grootschalige aanpak die hoort bij een verkoop- en herstelbedrijf van landbouwmachines. De smederij en de werkplaats met benzinepomp blijven tot

midden jaren zeventig in bedrijf, maar worden steeds minder belangrijk. In 1974 wordt de winkel gehuurd door de werknemer Wim Schutten, die vanaf 1972 in dienst is bij Ten Hoopen. In 1987 neemt hij ook de panden over. Er komt dan een eind aan de smederijwerkzaamheden van de familie Ten Hoopen/Waanders, die teruggaan langs moederszijde tot 1812. Bernard jr. overlijdt op 3 mei 2003 op de leeftijd van 78 jaar. In de nu volgende jaren wordt de winkel vele malen vergroot en aangepast tot circa 800 vierkante meter winkeloppervlak en 1300 vierkante meter magazijn. Voor de verkoop van het vuurwerk rond de jaarwisseling worden 4 bunkers gebouwd. In mei 2007 wordt de Deldenerbroeker Bert Jan Morsink de nieuwe huurder van de winkel.

Vreugdeschoten

Ter gelegenheid van het huwelijk van prinses Juliana en prins Bernard in 1937 werden vreugdeschoten gelost. Dit gebeurde met behulp van twee aambeelden die op elkaar geplaatst werden met kruit daartussen. Geheel rechts Bernard ten Hoopen die van dit alles de leiding had en deze traditie een halve eeuw lang instant hield. Hij kon toen nog niet bevroeden dat vuurwerk later zo'n belangrijk verkoopartikel zou worden op deze plek (nu Fa. W. Schutten). De personen zijn van links naar rechts: G. A. B. Leferink (Poet'n Tony) makeelaar- aannemer- gemeenteraadslid, Gerard Keizer met lontstok, fietsenmaker Herman Hilderink, loodgieter Jan Strengers, Tonny Janson, Jan Strengersjr., Albert ten Hoopen (Lak Albert), Nicolaas van Rooijen (voerman bij Jordaan), Jan Keizer (metselaar bij Jordaan), smid Gerard ten Hoopen, loodgieter Leo Gorgens, Willem Zieverink (Pruissen Willem) en de 86-jarige Bernard ten Hoopen. De foto is gemaakt aan de Enschedesestraat op de plaats waar nu ongeveer theater De Kappen staat. (Archiefphoto HKH)

Bronnen:

Kadastrale leggers gemeente Haaksbergen artikelen 1438-2 / 3107-4 / 4034-1 / 696-1-16-18

Historie van Haaksbergen deel II en IV

Krantenarchief Historisch Centrum Haaksbergen.

> De smederij in de jaren zestig van de vorige eeuw. De oude woning is afgebroken en op die plaats staat een winkel/woonhuis. Rechts op de foto is de wit geschilderde werkplaats van Albert ten Hoopen te zien die dan al buiten gebruik is. Het adres van het huis verandert in de jaren tachtig van Enschedesestraat 17 in Blankenburgerstraat 43. (Archiefphoto HKH)

Wegwijzer

"door Han ten Berge

Pastoor Brandsmastraat als eerbetoon aan bouwpastoor Bonifatiuskerk

Hoe zou de Veldmaat er tegenwoordig uitgezien hebben als in 1932 door het aartsbisdom Utrecht niet Jetze Brandsma maar iemand anders als bouwpastoor was aangesteld? De kerk met zijn typisch Friese zadeldak zou waarschijnlijk qua bouwstijl veranderd zijn en een andere patroonheilige gekregen hebben. Ook de voetbalvereniging Bonifatius Boys, Bonifatiuschool, Bonifatiushof waren onder een andere naam door het leven gegaan. De Pastoor Brandsmastraat had niet bestaan.

> Op 15 mei 1994 werd bij de Bonifatiuskerk een standbeeld onthuld van bouwpastoor Brandsma. Het plein werd naar hem genoemd: Jetze Brandsmaplein. (Archiefphoto HKH)

Pastoor Brandsma was van 1933-1962 een belangrijke spil in bovenstaand verhaal en heeft een duidelijke stempel gedrukt op het deel Haaksbergen-noord, bij iedereen bekend als de Veldmaat. Een 'dorp' met een eigen karakter, een eigen centrum en voorzieningen, dat tegenwoordig door het gemeentebestuur weer als kerkdorp wordt erkend.

Het Veldmater- en Haaksbergerveld aan de noordkant van Haaksbergen wordt omstreeks 1870 nauwelijks bewoond. Dit gebied tussen de huidige Hengelose- en Enschedesestraat is in die tijd nog vrijwel niet ontgonnen. Het was een gebied met bos, heide, vennetjes en weidegrond, doorsneden met zandweggetjes. Enkele boeren leefden langs de tegenwoordige Kolenbranderweg, de bakermat van de latere Veldmaat. Ook aan de Geukerdijk woonde een 15-tal gezinnen.

Voor de dagelijkse boodschappen, kerkbezoek en werk zijn de inwoners georiënteerd op Haaksbergen. Door de groei van de bevolking barst de Pancratiuskerk aan de Markt uit haar voegen. Daarom vraagt het kerkbestuur van de Pancratiusparochie het aartsbisdom Utrecht een machtiging van f 11.000,- om een stuk grond aan te kopen voor de bouw van een kerk met pastorie. Jetze Brandsma, kapelaan in de Martinusparochie in Groningen, wordt door het bisdom op 21 november 1932 als bouwpastoor aangesteld. Hij is geboren op 14 augustus 1888 in Roodhuis (Friesland) en tot priester gewijd op 16 augustus 1916. Daarna is hij achtereenvolgens kapelaan in Limmen (NH), Harlingen en de Martinusparochie in Groningen. Het eerste gekibbel laat niet lang op zich wachten. Er ontstaat al gauw onenigheid tussen pastoor Wienholts van de Pancratiusparochie en Brandsma over het vaststellen van de nieuwe parochiegrenzen en het aangaan van een lening tegen een te hoge rente. Het bisdom moest er aan te pas komen om de gerezen geschillen op te lossen.

De Enschedese architect Johan Sluijmer, zoon van aannemer G.J. Sluijmer en Hermina Johanna Ottink, geboren in het pand dat we nu kennen als Markt 2, maakt de bouwtekening en het bestek voor de nieuw te bouwen kerk en pastorie. Na goedkeuring van Utrecht kan in café Spoorzicht tot aanbesteding worden overgegaan. In juli 1933 gaat de eerste schop de grond in. Op zondag 10 september 1933 legt deken Weijenborg de eerste steen. Op 13 april 1934 zorgen de parochianen voor een warm onthaal van hun pastoor. Vanuit Haaksbergen trekt een bonte stoet naar het nieuwe centrum van de Veldmaat. Op 14 mei 1934, het feest van Sint Bonifatius, wordt de kerk ingewijd. De parochie kent dan zo'n 1100 parochianen. Na de viering van de H. Mis volgt de installatie van Jetze Brandsma als eerste pastoor van de Veldmaat. Pastoor Wienholts schittert door afwezigheid omdat enkele heikele financiële zaken nog niet opgelost zijn. Het verenigingsleven in de Veldmaat komt in de jaren daarna tot bloei. De voetbalvereniging Bonifatius Boys, opgericht op 22 februari 1934, en de Roomsche Katholieke Wandelvereniging Veldmaat zien het levenslicht. Zoals gebruikelijk in die dagen wordt de pastoor de geestelijk adviseur. Hij ziet hierbij kansen om een bijdrage te leveren aan de opvoeding en opvang van de jeugd in de Veldmaat.

Pastoor Brandsma dient bij de gemeenteraad een verzoek in om medewerking te verlenen aan de verharding van de zandweg tussen Enschedese- en Hengelosestraat. Deze klinkerstraat wordt in 1935 gerealiseerd, mede dankzij inzet en betrokkenheid van parochianen en notabelen uit Haaksbergen en de Veldmaat. Ook de eerste winkels verschijnen rond de nieuwe kerk.

Zwarte dag

In de oorlog puilden de kerken uit. Nood leert immers bidden. De Bonifatiusparochie telde in 1940 1492 parochianen. Een zwarte bladzijde in de geschiedenis is het vorderen door de Duitse Wehrmacht van de drie klokken. Een van de klokken, de Martinusklok, was geschonken door de vroegere Groningse parochianen. Op zaterdagmorgen 13 maart 1943 werden de klokken afgevoerd en later gebruikt voor de vijandige oorlogsindustrie. De jeugd probeert deze laffe diefstal nog te verhinderen. De uitvoerders dreigen de politie in te schakelen en daarna stopt het verzet. De meest zwarte bladzijde was de moord in 1943 op drie parochianen. Zij hadden deelgenomen aan de landelijke april-mei staking en werden gefusilleerd. Kerk en pastorie kwamen in 1945 gelukkig bijna ongeschonden uit de oorlog.

Pastoor Brandsma was gezien bij jong en oud. Hij toonde grote betrokkenheid bij het wel en wee van zijn parochie. Soberheid stond bij hem hoog in het vaandel, de fiets was zijn enige vervoermiddel. Parochianen voorzien de bewoners van de pastorie van melk, vlees en groente. Bekend is het melkbusje dat de ronde doet langs de Veldmaatse katholieke huishoudens. Op oudejaarsdag 1962 gaat de pastoor nog voor in de eucharistieviering, 's Avonds voelt hij zich niet goed. Kapelaan Buisman voorziet hem van de laatste sacramenten. Het nieuwe jaar 1963 is nauwelijks één uur oud als pastoor Brandsma overlijdt. Hij wordt op 5 januari op het parochiekerkhof begraven.

► De Pastoor Brandsmastraat met rechts de Bonifatiuschool. (Foto Henk Krooshof)

In de gemeenteraadsvergadering van 22 maart 1963 besluit de Gemeenteraad een zijstraat van de Wiedenbroeksingel in de richting van de Veldmaat te noemen naar de bouwpastoor van de Bonifatiusparochie. Deze straat draagt vanaf dat moment de naam Pastoor Brandsmastraat. De straat kreeg in de loop der jaren een meer speels karakter. Huizenblokken niet netjes in rij maar onderling verspringend.

Elk blok heeft door de nodige ver- en aanbouw een eigen karakter gekregen. De ondernemersvereniging Veldmaat wilde ook een blijvende herinnering en stelde geld beschikbaar om een beeld van bouwpastoor Jetze Brandsma te plaatsen in de tuin voor de kerk. Op zondag 15 mei 1994 werd dit beeld door familieleden van Brandsma onthuld. Dit plein draagt de naam Jetze Brandsmaplein.

Geraadpleegde Bronnen: 75 jaar Veldmaat 1934-2009

Twentsche Courant, 'n Straötje um, H.G.M. Schuiten

3647

De link naar.. "door Henk Menkehorst

In deze rubriek worden interessante internetadressen gepresenteerd, met daarbij een toelichting van wat daarop te vinden is. Lezers van Aold Hokseberge komen vast wel websites tegen die voor anderen de moeite waard zijn. Mail ze s.v.p. door aan aoldhok-sebarga@ziggo.nl, graag voorzien van een toelichting. Uit de ingezonden internetadressen zal de redactie een keuze maken voor plaatsing in dit blad.

Als eerste deze keer onze eigen website www.historischekringhaaksbergen.nl. Hier vindt u natuurlijk alle informatie over onze vereniging. En voor de stamboomonderzoekers staan onder de kop genealogie ook de indexen van doop, trouwen en overlijden vanaf 1811. Van een aantal jaargangen zijn de aktes gescand en in te zien. Medewerkers van het historisch archief zijn drukdoende met het scannen en publiceren van beschikbare aktes. Meerdere jaargangen zullen nog volgen.

Voor mensen die zelf een stamboom willen opzetten met behulp van de computer, zijn er gratis stamboomprogramma's beschikbaar op internet. Een bekend programma is www.aldfear.nl. Via deze site is eenvoudig het stamboomprogramma gratis te downloaden en dan kan men beginnen om de eigen familiegeschiedenis in kaart te brengen.

Onze oproep om interessante websites te melden bleef niet zonder resultaat. Er is een aantal internetadressen ingezonden, waarvoor dank!

www.entoen.nu is een website met de canon van Nederland en van 31 regionale canons, waaronder ook die van Haaksbergen en een aantal omringende plaatsen.

www.familysearch.org is een Engelstalige website van de Mormonen en bevat meer dan 400 miljoen namen van over de gehele wereld. Op deze website zijn ook familieleden te vinden die in een ver verleden zijn geëmigreerd, bijvoorbeeld naar Amerika.

www.tijdschriften.kb.nl is een website van de Koninklijke bibliotheek. Via deze site kan men zeer oude tijdschriften inzien. De site heeft een zoekfunctie. Ik heb op Haaksbergen gezocht en kwam diverse artikelen tegen, waaronder een artikel uit 1813 waarin ene P.J. Scheij uit Haaksbergen genoemd wordt als zijnde een zeer goede leerling aan de Latijnse school in Ootmarsum.

www.geheugenvannederland.nl is ook een website van de Koninklijke bibliotheek. Op deze website staan heel veel foto's over zeer uiteenlopende onderwerpen. Deze zijn via een zoekvenster te selecteren op plaats, persoon, boerderij, et cetera.

Hokseburgse sproake en sprekweurde 5*door Bernard Ottink

(Wat niet staat in Dijkhuis' Taal van Haaksbergen)

Hette	Hitte (zie ook Sprekweurde)
Heugte	Hoogte
't Hoal	Zaagvormig ijzer om ketel boven het vuur te hangen in Los Hoes.
Hoaldn	Houden
Hoonde(r)köttelduuts	Steenkolen Duits
'ne Houweri-je	Een vechtpartij
Joa	1) ja 2) immers, toch. Wiej woln joa net op 't hoes an. We wilden immers net naar huis.
De kaante	De kant, de zijde
De koale kaante	De koude kant (aangetrouwde familie)
'n Knepke	Hard doorbakken eind van een brood (stoetnknepke)
Knieperkes	(Anijs)wafels; worden meestal gebakken op Oudjaar.
'ne Knieptange	1) Nijptang 2) Benaming voor oorworm
'ne Knipmusse	1) Knipmuts (klederdracht) 2) Figuurlijk: een oud wijf
'nen Lauwman	Traag, passief persoon
'ne Lippe	Ene an de lippe striekn. Iemand in zijn gezicht slaan.
Op 't leste loopn	Aan het eind van de zwangerschap zijn.
Ménnegte	In grote hoeveelheden (In de ménnegte koopn = in grote hoeveel heden kopen)
'nen Miegerd	Een rotvent
Motn	1) Moeten 2) mv. van "motte"= zeug
'ne Naogrove	Koffiemaaltijd na een 'grove' (begrafenis)
1)'n Oadm 2) Oam	1) Adem 2) Oven
Ofmien'n	Afmijnen (bij afslag verkopen)

Sprekweurde

- * Hee hef de oorn na kot (kort) an 'n kop stoan. Hij is gauw aangebrand.
- * 'Last hebn van 'n vasten köttl. Last hebben van obstipatie.
- * 'n Los lief hebn. Een regelmatige stoelgang hebben.
- * Ne lange vrouwe is 'nen ledder in hoes. Een lange vrouw kan overal gemakkelijk bijkomen.
- * 'Ne vrouwe en 'nen hoond heurt oonder 't eerste geboont (=gebint van boerenhuis). De plaats van de vrouw is in de keuken.
- * 't Leste heamp hef gin tukke. Bij het sterven kan men niets meenemen.
- * Zachte botter smeart 't beste. Met een zachte aanpak bereikt men vaak het beste resultaat.
- * Hee hef de oogn nog nich vol. Hij is een onverzadigbaar eter.
- * Prakkezearn mu'j an 'n peard oaverloatn; dat hef 'n kop grotten.. Piekeren helpt niet...
- * Hee wil 't middelste en de beide eanden van 'n wos (=worst). Hij wil alles voor zichzelf en niets voor een ander / het onderste uit de kan.

Genealogie "door G.P. Wes

Blijdenstein. 1 SISO-code: **902.5 BLIJ**

Titel: **Het geslacht BLIJDENSTEIN**. Samengesteld door C. Elderink. Familieboeken deel 1 en 2. Beide boeken aanwezig in het Historisch Centrum. Formaat: 18 cm x 25 cm. Deel 1 pag. 1 t/m 203, deel 2 pag. 204 t/m 422. Gebonden, harde, blauwe omslag. Uitgave beide boeken 1926. De bladen zijn eenzijdig bedrukt. Dat gaf de mogelijkheid om als eigenaar van het boek zelf ook nog nadere aantekeningen te kunnen maken.

De bekende schrijfster, beter bekend onder de naam Cato Elderink, heette Catharina Elderink. Zij was een kleindochter van Jan Bernard Blijdenstein (1805-1852) en heeft veel boeken geschreven. Ze woonde in Enschede, maar in de zomerperiode verbleef ze meestal in Buurse.

Een eerste indruk is dat de schrijfster 87 jaar geleden nog niet beschikte over de vele mogelijkheden die we nu in de genealogieboeken toegepast zien. Wel zien we enkele afdrukken van oude foto's van de kerk in Blijdenstein, een kerkbuurt van Ruinerwold in Drenthe en potloodtekeningen van enkele heren Blijdenstein gemaakt rond 1800. Dus we zien zeker geen kwartierstaten zoals we in de huidige genealogieboeken gewend zijn. De schrijfster heeft uit vele familiedocumenten gegevens gehaald voor het schrijven van dit boek. Ook zijn gegevens gehaald uit bijbels waarin men o.m. geboorte-, huwelijks- en overlijdensdatums schreef. Onderlinge brieven en andere documenten vertellen veel over de geschiedenis van de Blijdensteins, vooral in Twente. Helaas zijn tijdens de stadsbrand in Enschede op 7 mei 1862 veel gegevens verloren gegaan. Het oudst gevonden jaartal was 1152 met Blijdenstat als naam van een Drents klooster. De naam werd daarna op verschillende manieren geschreven, waarna dit de laatste 200 jaar wel Blijdenstein bleef. Diverse generaties hadden soms dezelfde voornamen, zoals Benjamin Willem, hetgeen voor een genealoog niet bepaald handig is. Vele Blijdensteins waren textielabrikanten o.m. in Enschede en weer anderen waren zeer actief in het politieke leven. Vooral in deel 2 worden ook de beroepen van veel echtparen beschreven met de namen van hun kinderen. Het boek eindigt met het 'Register van familienamen', wat handig is voor het opzoeken van bijvoorbeeld uw eigen familienaam als deze een relatie had met een Blijdenstein.

De SISO-code geeft de plaats aan waar het betreffende boek gevonden kan worden in de bibliotheek van het Historisch Centrum van de Historische Kring Haaksbergen. Onderstaande boeken vindt u op andere planken.

Blijdenstein. 2 SISO-code **386.5 JANS**

Titel: **Blijdenstein & Co. (1801-1953)**. Schrijver: R.W. Jansen. 1e druk, uitg. 2006. Formaat A5, 294 pag. Tweezijdig bedrukt. Gebonden, harde omslag met foto's. Dit boek gaat over de geschiedenis van Blijdenstein & Co gedurende ruim 150 jaar waarin de familie Blijdenstein een zeer belangrijke rol speelde in de Twentse katoennijverheid. In dit boek zit los ook het jubileumboekje dat is uitgegeven op 20 dec. 2001 ter gelegenheid

van het 200-jarig bestaan van Blijdenstein-Willink.

Blijdenstein. 3 SISO-code: **903.1 FOLK**

Titel: **Overijsselse biografieën deel 3.** Formaat A5. 144 pag. Op pag. 9 t/m 12 Blijdenstein, Benjamin Willem (1811-1866), notaris en oprichter van de Twentsche Bankvereniging. Schrijver: J. Folkerts e.a.

Blijdenstein. 4 SISO-code: 053 TEXT

Titel: **Textielhistorische bijdragen No.15. Jaarverslag over 1973.** Uitgave: Stichting Textielgeschiedenis Hengelo(O) -1974. Formaat 17 cm x 26 cm. 114 pag. Schrijvers: Diverse werkgroepen. Op pag. 22: **Blijdensteinpark en Textielmuseum.**

Blijdenstein. 5 SISO-code: **938 TWEN ELDE**

Titel: **Overzicht van de nagelaten papieren van Familie Elderink in het Van Deirse Instituut, Enschede.** Bewerkt door G.J. Gröneveld. Formaat A4. 164 pagina's, tweezijdig bedrukt. Gebonden harde omslag. Uitgave okt. 2002. Handig vooral voor de genealogie is de op de laatste pagina's afgedrukte kwartierstaat met als proband Katharina (Cato) Elderink, kleindochter van Jan Bernard Blijdenstein. Ook is afgedrukt het 22 pag. tellende Parenteel van Berent van Blijdenstein, geb.24-12-1664.

Uit de courant

18-07-1960

27-10-1972

Geheime zender

Haaksbergen - De rijkspolitie in Haaksbergen heeft in samenwerking met de ambtenaar van de P.T.T., de heer Neuteboom en de districtsrecherche uit Almelo opnieuw de hand weten te leggen op een geheime zender. Zondagmiddag werd de zender, die uitzond onder de naam "Uzervreter", aangetroffen in de openlucht, in een haverveld aan de Eibergseweg. Tegen de 14-jarige M.J.W. werd proces-verbaal opgemaakt en de apparatuur werd in beslag genomen.

Bar

Haaksbergen - De overlast voor de bewoners van de Goorsestraat en omgeving van een bar in de buurt begint steeds groter te worden. Het gezicht op hun behoefte in de voortuinen doende "dames" behoort rond twee uur 's nachts tot de orde van de nacht. In de nacht van zaterdag op zondag werd een antieke ploeg, staande in de voortuin van familie M. aan de M.A. de Ruyterstraat gedemonteerd. De man kon de resten uit de omtrek weer bij elkaar zoeken. Luid claxonnerende auto's, vechtpartijen en gezang begeleidden de nachtelijke evenementen.

WOONDECORATIE
TEN HAGEN® V.O.F.

....ALLES ONDER EÉN DAK

vraag vrijblijvend
een offerte/advies
aan

- ◆ VERF & BEHANG
- ◆ PARKET & LAMINAAT
- ◆ VLOERBEDEKKING
- ◆ ZONWERING BINNEN & BUITEN
- ◆ GORDIJNEN
- ◆ KLEURADVIES
- ◆ LIJSTENMAKERIJ

10% KORTING
met de RelatieCard!
(elke kopende klant krijgt
een RelatieCard met recht
op interessante korting)

TEN HAGEN® V.O.F.

schilderwerken

◆ **SCHILDERWERKEN**
◆ **24-UURS GLAS**
SERVICE

**UW EIGEN HUIS
ALTJD IN
TOPCONDITIE
GEGARANDEERD
VOOR EEN
VAST BEDRAG
PER JAAR**

Dat is Uniplan
Het schildersabonnement
voor buiten & binnen.

*„Geeft tijd en geld te scheiden“
„Leest het de Uniplan schilders dienst“*

HAAKSBERGEN - MA. DE RUIJTERSTRAAT 20
WWW.TENHAGENSCHILDERWERKEN.NL

Tel. 053-5722162

Unipro bv
kleefstoffen en kunstharvloeren
Industriestraat 15

Postbus 33
3480 AA Haaksbergen
Telefoon (053) 573 73 73

Fax (053) 573 73 33
Email verkoop@unipro.nl
Internet www.unipro.nl

Unipro is producent van
Uzin kleefstoffen, Qeshfloor
kunstharvloeren en Renovloer
vloerrenovatiesystemen

 Unipro

3652

Salon
Albert

Markt 13 Haaksbergen
Tel.053-5722689

Rabobank

**Van der Linde
De Echte Bakker**

Jhr. von Heydenstraat 30
telnr. 053-5721394
Spoorstraat 59
telnr. 053-5742888

**BOEK EN BURO
HAAKSBERGEN**

Spoorstraat 67 7481 HX Haaksbergen
tel. 053-5723524 fax 053-5741344
haaksbergen@boek-en-buro.nl

Thuis zien of uw boek op voorraad is:
www.boek-en-buro.nl

Boek en Buro is gevestigd in Doesburg, Doetinchem, Ede, Haaksbergen, Zeveraar en Zutphen

BONZET

BOEKBINDERS V.O.F.

Voor het inbinden van
boeken, tijdschriften en
vervaardigen van dozen
en mappen

De Ossenboer 44 7547 SJ Enschede
053-4314069

**DIJKSTRA
PLASTICS BV**

*producent van
kunststof
verpakkings-
emmers
voor o.a. de
voedings- en
verfindustrie.*

Industriestraat 30-34 7482 EZ Haaksbergen, NL
Tel.: 053-5723884 Fax: 053-5727845
E-mail: info@rdplastics.nl www.rdplastics.nl

- Enschede
- Haaksbergen

Blankenburgerstraat 41
7481 EA Haaksbergen
(053) 574 19 79
www.smkaccountants.nl

DE SPECIALIST
voor al uw kijkoplossingen

- Omschrijvende en geïmporteerde contactlenzen
- Contactlenzen met speciale coating (Diffracties)
- Hoopbaarste en innovatieve apparatuur
- Dagelijkse contactlenzen Lensescan
- Persoonlijke vizieadvies voor elke klant
- Grote collectie modieuze monturen
- 24/24H7 geopend

VAN DER WERF
OPTIEK

Spoorstraat 2 (aan de markt) | 7481 HZ Haaksbergen
T: (053) 572 26 96 | info@vanderwerfoptiek.nl | www.vanderwerfoptiek.nl

R BREUKERS R

- GRONDVERZET
- (SIER) BESTRATINGEN
- GROENVOORZIENINGEN
- LANDBOUWMECHANISATIE
- DRAINAGE WERKZAAMHEDEN
- CULTURTECHNISCHE WERKEN
- LOON- EN SLOOPWERKZAAMHEDEN
- AANLEG EN ONDERHOUD SPORTVELDEN

Hazenweg 7 Haaksbergen Tel. 053 - 5721859 Fax 053 - 5729430

electro breukers b.v.

Veldmaterstraat 75, 7481 AC Haaksbergen
Tel.: (053)572 15 38, Fax: (053)572 77 66

Landelijk erkend Electro Technisch Installatie Bureau
info@electrobreukers.nl www.electrobreukers.nl

aanleg en onderhoud van
electrotechnische installaties,
airco, ventilatie, stalbewaking,
inbraak, brand, beveiliging,
alle elektrische app-, audio, video,
SAT-schotels, antennes,
telecom, ISDN, (mob.) telefonie,
computers, netwerk, verlichting